

Häälepaeltest, mängust ja

RAIVO JUURAK

■ **Estonia ooperijuht Mart Mikk kutsub õpilasi ja õpetajaid šou ja loengu sümbioosi vaatama.**

Miks on teie koolinoortele suunatud lavastuse pealkiri „Laserharf”? Tänapäeval teavad lapsed ilmselt hästi, mis on laser, ja küllap teavad nad tänu muusikaõpetajatele ka, mis on harf. Nagu ikka, tuleb tähelepanu äratamiseks panna kokku esmapilgul sobimatud sõnad, aga laserharf on üllatuslikult päriselt eksisteeriv instrument, mida kasutatakse elektroonilises muusikas. See kujutab endast kiirte kogumit, mis tulevad pillist välja nagu keeled, ja neil mängitakse käega kiiri katkestades. Iga kord, kui mõni kiir katkeb, tekib kindel heli. Tuntuim laserharfi mängija maailmas on Jean Michel Jarre. Eestis on samuti üks selline pill, mida mängib Tiit Kikas, ja see laserharf kõlab meie etenduses.

Õelge üks hea põhjus, miks tasub õpilastel ja õpetajatel „Laserharfi” vaatama tulla?

Põhjusi seda etendust vaatama tulla on minu meelest lausa kolm. Esiteks tundub see olevat vahva ja menukas etendus, tänapäevane ja noortele hästi arusaadavas keeles. Liigitaksin selle šou ja loengu sümbioosiks. Alguses räägime asjad selgeks, siis näitame ette. Lisaks laserharfile näeb ekraanil näiteks, mida teevad laulja häälepaalad laulmise ajal.

See on vist suhteliselt kole vaatepilt?

No on jah, aga noortel on palju paremad närvid kui meil. Veel näitame röntgenülevõtteid tantsijate jalgadest, et vaataja saaks aru, mis toimub baleriini jala sees hetkel, kui ta varvastel seisab. Räägime helisagedusest, natuke meditsiinist... näitame, et laulmise ja tantsimise kunst käib käsikäes tänapäevase elu ja põneva teadusega.

Aga teiseks ja kolmandaks?

Teine põhjus on olukord, kui muusikaõpetajal napib atraktiivset näitlikku õppematerjali klassikalise muusika tutvustamiseks. Muusikaõpetajatele

„Eesti teatritel on vastutustunne laste ees. Lastele lavastamine ei ole ülemäärane tulus tegevus, vaid missioonitunde küsimus,” teab rahvusoooperi ooperijuht Mart Mikk.

on tänapäeval hea abimees YouTube. Osa õpilasi on mõnes valdkonnas targemadki kui õpetajad, sest nad saavad infot rohkematest kanalitest. Kui köitvat õppematerjali vajaka jääb, tasub tulla õpilastega teatrisse. Siis ei pea õpetaja üksi nagu kõrbes hüüdma, et klassikaline muusika ja tants on ka ägedad. Seda on võimalik siin koha-peal ja päriselt demonstreerida.

Kolmandaks annab lavastus lapsevanematele suurepärase võimaluse pakkuda lapsele esimest kokkupuudet klassikalise muusikateatriga. Kui vanemad tahavad viia lapse ooperit või balletti vaatama, aga pole leidnud sobivat

teost, ja kaalutlevad, kas „Traviata” või „Faust” on ikka esimeseks ooperikogemuseks piisavalt kerge, tuleb „Laserharf” appi. Balletiga on ehk veidi lihtsam, sest „Pähklipureja” on lastele maast madalast vastuvõetav. Samas ei läheks osa lapsi ikkagi muidu balletti vaatama, aga „Laserharfis” on see neile arusaadavaks ja köitvaks tehtud.

Kuidas murda noorte seas müüti, et ooper ja ballett on midagi elitaarset, mida ei juleta vaatama tulla – sellest niikuinii aru ei saa? Aga siis tuldagugi „Laserharfi” vaatama. Ma olen nii palju noortega tegel-

muusikast

nud, et julgen öelda: see on müüdi murdmise koht.

Teatrielamus sõltub hästi palju vaataja ettevalmistusest. Kui minnakse muusikateatrisse, siis tasub enne natuke kas või Wikipediat või Google'it uurida, et endale taust selgeks teha. Kui inimesed on end juba pidulikult riidesse pannud ja kavalehe ostnud, jääb aeg ettevalmistuseks natuke napiks. Veel üks asi – tänapäevases muusikateatris on suundumus, et paljud lavastused ei toimu õiges ajaloolises kontekstis, näiteks tuuakse „Aida” Egiptuse püramiidide keskelt Natsi-Saksamaale. Ma ei mõista sugugi hukka nüüdisaegseid lähenemisi, vastupidi, arvan, et see teeb tihtipeale asja selgemaks. Aga et aru saada, mis on pea peale pööratud, et vaimustuda uue idee ja võtme üle, tuleks enne kas või lugeda selle kohta, mida varem on tehtud. Teinekord teeb nüüdisaegne võti loo noorele publikule palju paremini selgeks. Dramaturgia pole neljasaja aasta jooksul oluliselt muutunud, ooperid on tavaliselt üsna lihtsa süžeeaga. Noorele inimesele võib teha vanaaegsest ooperist arusaamise keeruliseks see, et tihti kohtab seal asju, mis olid omased 17.–18. sajandile, aga tänapäeva noor neid enam ei mõista.

Kuidas Estonia endale publikut kasvatab?

Meie jaoks on lapsed ja noored alati tähtsad olnud ja etendusi neile pole just vähe. Lisaks lasteetendustele, nagu „Pipi Pikksukk”, „Pähklipureja”, „Lumivalgeke ja 7 põialpoissi”, on meil lastele, nii lasteaiaslastele kui ka teismelistele mõeldud teatriprojektid. Näiteks haridusprojekt „Mäng muusika saatel” on nelja- kuni kuueaastastele, „Hunt ja seitse kitsetalle” viie- kuni kümneaastastele ning „Päikesekuningast kratini ehk Balletiajaloo kiirkursus” kümne- kuni kaheksateistaastastele. Jõuluajal esietendub talveaias kõige väiksematele mõeldud lavastus „Pokude aastaring”. Veel tänavu tuleb välja rokkmuusikal noortele „Kuu on päike”, kus kõlab Tanel Padari ja The Suni muusika. Uue aasta alguses valmib suurel laval Priit Pajusaare muusikalavastus noortele „Prints ja kerjus” Mark Twaini ainetel.

Peaosades on kaksikvennad Märt ja Priit Pius, kes lõpetasid kevadel lavakunstikooli. Olukord on Eesti teatris ainulaadne – saame teha „Printsi ja kerjust” nii, et osalised on ka päriselt kaksikud. Nad lähevad isegi proovides segamini.

Arvan, et kõige tänuväärsemat tööd teeb teatripubliku kasvatamisel ikka nuku- ja noorsooteater. Aga teeme ka meie, Vanemuine ja teised teatrid, sest Eesti teatritel on vastutustunne laste ees. Lastele lavastamine ei ole ülemäärane tulus tegevus, vaid missioonitunde küsimus.

Kui raske publik on lapsed?

Lapsed ei ole raske publik. Nendega tuleb suhelda õigel tasandil, mitte ninu-nännutades. Kõige raskem publik on teismelised. Neid ongi keeruline teatrisse meelitada. Nad on just muinasjutumaailmast välja saanud ja ma arvan, et nad püüavad sel hetkel kõigest väest tõrjuda endast kaugemale kõike, mis on seotud mängu või lapsehõõtsuga. Täiskasvanuks saades tuleb tagasi soov mängida ja tajuda fantaasiat... Vägisi teismelisi teatrisse õngitseta ei ole mõtet. Aga kui ajada oma asju ausalt, teha teatrit kõige paremas mõttes, siis nad kindlasti ei pettu.

Olete teatriperest pärit. Kas teile meenub lapsepõlvest väga ere teatrielamus?

Mul on seda raske öelda, sest nägin lapsena teatrit hommikust õhtuni. Kuna ma olen teatris üles kasvanud, on mind olnud võrdlemisi keeruline üllatada. Pigem on hilisemast ajast meeles, et olen tajunud teatris viibides enese äraunustamist, kas või sekunditeks. Ei teadvusta endale, et istun teatris, mind on suudetud enda „raudteerööbastelt” ära viia. Kui ma saan teatris siiralt naerda ja nutta, siis olen alati väga tänulik ega ole jätnud ka tegijatele seda ütlemata.

Muusikateatri võlu ja eelis teiste teatrivormide ees on see, et tänu kogu aeg saatvale muusikale on teatrielamuses juures veel üks dimensioon, mis emotsionaalset fooni hoiab, seetõttu on muusikateater väga rikas kunstivorm.

Meeli Parijõgi